

Manual: samtalsmaterial för bedömning av barnets situation

Samtalsmaterialet syftar till att göra barn och ungdomar mellan 6–18 år delaktiga i kartläggningen av barnets situation. Materialet fungerar som en screening och avser uppmärksamma inom vilket eller vilka områden av barnens bästa-hjulet som barnet behöver stöd.

Materialet är framtaget av logoped Anna Eveborn via Region Kronoberg under 2022/2023. Materialet har testats och utvärderats av en referensgrupp bestående av skolpersonal och barn i åldrarna 7–18 år från olika delar av Kronobergs län och därefter reviderats våren 2023.

Materialet är fritt att använda för kartläggning inom den egna verksamheten eller inför att en Barnets Plan ska upprättas. Den som håller samtalet bör vara en person som känner barnet/ungdomen och som barnet har förtroende för. Materialet ska ses som ett komplement till övrig informationsinsamling. För att använda materialet med barn under 12 år behöver samtycke inhämtas från vårdnadshavare. Inhämta samtycke enligt riktlinjer för din arbetsplats.

Materialet bygger på ett flertal påståenden, med en eller flera tydliggörande bilder*, utifrån områdena i Barnens bästa-hjulet. Bilderna syftar till att förtydliga informationen och gynnar bl.a. barn och ungdomar som ännu inte lärt sig läsa automatiserat, har svenska som andraspråk, barn som lever under hög stress, barn som har språkstörning, NPF-diagnos eller annan kognitiv sårbarhet.

Den vuxna som håller i samtalet läser upp ett påstående i taget och barnet ombeds placera ut påståendekortet på bordet enligt *stämmer, ibland, stämmer inte och vet ej*. För yngre barn kan man istället placera ut korten enligt *ja/nej*. Den som håller i samtalet får efter behov ställa egna följdfrågor för att fördjupa samtalet och säkerställa att det inte sker missförstånd. Den som håller i samtalet bör ställa öppna följdfrågor och undvika att värdera barnets svar. Vid summering av samtalet behöver den vuxna ta hänsyn till att barnet svarar

* Widgitsymboler © Widgit Software 2023 | Symbolbruket www.symbolbruket.se

utifrån sin dagsform. Ett svar kan exempelvis låta annorlunda om frågan ställts en annan dag. Vid oro för barnets mående, hälsa eller säkerhet ska du följa de riktlinjer som finns för din arbetsplats och från socialstyrelsen.

Materialet består av:

- Barnens bästa-hjulet, bilaga 1.
- Nätverkskarta, bilaga 2 och 3.
- Känslokarta, bilaga 4.
- Svarsskala för påståenden – Såhär tycker jag, bilaga 5.
- Påståendekort, bilaga 6.

Påståenden presenteras, utöver i bilaga 6, även som tabell i detta dokument. Tabellen i detta dokument kan användas för att förbereda vilka påståendekort som ska användas och för dokumentation. Den som håller i samtalet får själv välja ut vilket/vilka områden som ska kartläggas och vilka påståenden som är aktuella beroende på hur mycket man känner till om barnets situation sedan tidigare. När man väljer ut områden och påståenden är det viktigt att beakta att det vi i förväg kan ha en förställning om som ett potentiellt problem inom ett område kan samverka med något inom ett eller flera andra områden.

Du som håller i barnsamtalet kan behöva anpassa innehållet och språket beroende på vilket barn som är aktuellt. En del påståenden kanske behöver förklaras med andra ord eller med fler bilder för att barnet ska förstå. En del påståenden refererar till relationen till mamma respektive pappa, så för barn som inte lever med sina biologiska föräldrar behöver den som håller i samtalet anpassa språket så att det passar utifrån barnets situation.

Det går bra att vid behov dela upp kartläggningen till flera tillfällen. Den som håller samtalet behöver inte ha kunskap inom alla områden, det viktiga är att barnets behov uppmärksammas och att informationen förs vidare till den instans som sedan kan ha en fördjupad kartläggning.

Samtalet

1. Förbered dig inför samtalet genom att välja ut vilka områden och påståenden som är aktuella.
2. Sitt ner bredvid barnet, inte mitt emot. Förklara för barnet vad som är syftet med samtalet och berätta att barnet kommer få besvara ett antal olika påståenden utifrån barnens-bästa hjulet, bilaga 1.
3. Vid behov fyller ni i barnets nätverkskarta, bilaga 2. Syftet med detta steg är att du som håller i samtalet ska få en bättre inblick av vilka personer som

finns i barnets närhet samt att barnet inte ska behöva fokusera på att namnge dem senare. Det här momentet är frivilligt och kan utelämnas om du som håller i samtalet har god kännedom om barnets nätverk sedan tidigare eller om barnet bedöms ha lätt för att prata och beskriva själv. Personer att skriva ner kan t.ex. vara familjemedlemmar, viktiga personer i skolan och på fritidsaktiviteter. Du ska alltså inte namnge hela barnets nätverk utan försök hålla det till nyckelpersoner. För en del barn kan det underlätta och vara motiverande att ta hjälp av ansiktena i bilaga 3. Om barnet vill kan ni namnge dem och rita dit attribut som stämmer överens med personerna. Bilaga 3 finns med olika hudtoner, välj den som passar barnet bäst. Klipp sedan ut ansiktena och klistra in dem i nätverkskartan, bilaga 2.

4. Presentera känslokartan, bilaga 4. Fråga hur barnet känner sig idag. Berätta för barnet att det är okej att peka på bilderna ifall barnet inte vill svara muntligt. Känslokartan ska sedan ligga framme på bordet och användas vid behov. Du som håller i samtalet kan behöva uppmuntra barnet att använda bilderna ifall barnet har svårt att uttrycka sig verbalt.
5. Placera ut svarsskalan, bilaga 5, enligt följande ordning på bordet: *ja/stämmer, ibland, nej/stämmer inte* och *vet inte*. Se till så att det finns utrymme mellan korten så att barnet ser skillnad mellan svarsalternativen. Du som håller i samtalet väljer tillsammans med barnet vilket område från *Barnens bästa-hjulet* ni ska börja med. Det rekommenderas att du ställer påståenden från ett område i taget, men du får blanda om du bedömer att det kan gynna samtalet. I manualen finns utrymme för att, vid behov, kort dokumentera något för varje påstående. Innan ni påbörjar ett nytt område sammanfattar du de kort som barnet har lagt ut. Sammanfatta både de positiva och negativa sakerna. Noterar om något behöver tas vidare och fråga hur barnet vill gå vidare med just det. Ta sedan bort alla kort från bordet innan nästa område inleds.
6. Avsluta samtalet genom att berätta för barnet vad du kommer göra med informationen som framkommit. Kom överens med barnet om hur eventuella problemområden och mål ska formuleras. Underlaget från samtalet kan ligga till grund för åtgärder inom den egna verksamheten eller leda till att en Barnets plan upprättas. Om ni använt nätverkskartan ska den slängas efter samtalet.

Hälsa

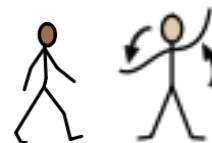
Fysisk

1. Jag känner mig stark i kroppen.

Kommentar:

2. Jag rör på mig varje dag.

Kommentar:

3. Jag får tillräckligt med mat för att må bra.

Kommentar:

4. Jag äter lunch i skolan.

Kommentar:

5. Jag har lätt att somna på kvällen.

Kommentar:

6. Jag somnar själv på kvällen.

Kommentar:

7. Jag sover hela natten.

Kommentar:

8. Jag har svårt att somna om när jag vaknar på natten.

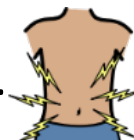
Kommentar:

9. Jag behöver nästan alltid sova på dagen.

Kommentar:

10. Jag har nästan alltid ont i magen.

Kommentar:

11. Jag har nästan alltid ont i kroppen.

Kommentar:

12. Jag är nästan alltid hungrig.

Kommentar:

13. Jag har nästan
alltid ont
i huvudet.

Kommentar:

14. Jag har snusat.

Kommentar:

15. Jag har druckit alkohol.

Kommentar:

16. Jag har provat
droger.

Kommentar:

17. Jag har rökt.

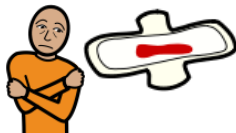
Kommentar:

18. Jag känner någon
som har tagit droger.

Kommentar:

19. Jag mår dåligt
av min mens.

Kommentar:

20. Jag vet hur jag ska
sköta min mens.

Kommentar:

Psykisk

21. Jag är nästan
alltid glad.

Kommentar:

22. Jag litar på mina
egna förmågor.

Kommentar:

23. Jag är nästan
alltid ledsen.

Kommentar:

24. Jag är stolt
över mig själv.

Kommentar:

25. Jag är nästan
alltid arg.

Kommentar:

26. Jag vågar prova
nya saker.

Kommentar:

27. Jag är nästan
alltid orolig.

Kommentar:

28. Jag är nästan
alltid trött i
kroppen.

Kommentar:

29. Jag känner
mig ensam.

Kommentar:

30. Jag är nästan
alltid trött.

Kommentar:

31. Jag har någon
att prata med om
något känns jobbigt.

Kommentar:

32. Jag är rädd för att
säga fel saker.

Kommentar:

33. Jag har svårt
att slappna av.

Kommentar:

34. Jag är rädd för
att göra andra
ledsna.

Kommentar:

35. Jag tänker på att skada
mig själv.

Kommentar:

36. Jag bestämmer
om jag vill kramas.

Kommentar:

37. Jag har skadat
mig själv.

Kommentar:

38. Jag bestämmer
om jag vill
ha sex.

Kommentar:

39. Jag tänker
på att skada
andra.

Kommentar:

40. Jag funderar
över min
sexualitet

Kommentar:

41. Jag har skadat
andra.

Kommentar:

42. Jag får göra
de saker som
jag vill.

Kommentar:

43. Jag kan säga nej
om det är något
som jag inte vill göra.

Kommentar:

44. Jag blir tvingad
att göra saker.

Kommentar:

45. Jag har blivit slagen.

Kommentar:

46. Jag blir kallad
fula saker.

Kommentar:

47. Någon har rört vid
mig på ett sätt som
inte kändes bra.

Kommentar:

Rädslor

48. Jag är orolig inför något som ska hända.

Kommentar:

49. Jag är orolig över någon i min familj.

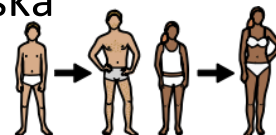
Kommentar:

50. Jag känner mig nästan alltid rädd.

Kommentar:

51. Jag är rädd för att min kropp ska förändras.

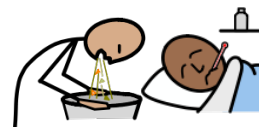
Kommentar:

52. Jag är rädd för en person.

Kommentar:

53. Jag är rädd för att bli sjuk.

Kommentar:

54. Jag drömmer
nästan alltid
mardrömmar.

Kommentar:

55. Jag är rädd
för att dö.

Kommentar:

56. Jag är rädd för
att bryta mot
familjeregler

Kommentar:

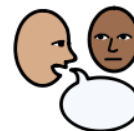
Utveckling

57. Jag kan göra samma
saker som andra
i min ålder.

Kommentar:

58. Jag blir förstörd av
mina kompisar.

Kommentar:

59. Jag kan beskriva och berätta vad jag tänker och tycker.

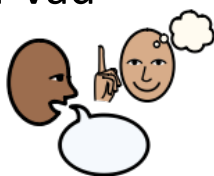
Kommentar:

60. Jag får ta ansvar för en del saker hemma.

Kommentar:

61. Andra förstår vad jag säger.

Kommentar:

62. Jag städar mitt rum.

Kommentar:

63. Jag förstår vad kompisar menar när de pratar.

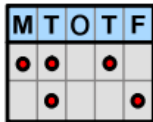
Kommentar:

64. Jag kan vänta.

Kommentar:

65. Jag vet vad jag ska göra om dagarna.

Kommentar:

66. Jag har egna pengar.

Kommentar:

67. Jag väljer mina kläder själv.

Kommentar:

68. Jag kan handla i butik själv.

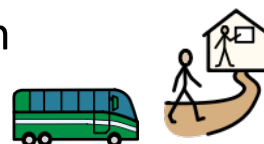
Kommentar:

69. Jag borstar tänderna varje dag.

Kommentar:

70. Jag kan ta mig till och från skolan själv.

Kommentar:

71. Jag hittar i stan/
samhället
där jag bor.

Kommentar:

72. Jag kan ta mig till
kompisar själv.

Kommentar:

73. Jag har koll på mina
pengar.

Kommentar:

74. Jag kan gå på
toa själv.

Kommentar:

75. Jag kommer i tid.

Kommentar:

76. Jag kan duscha själv.

Kommentar:

För barn som har kontakt med sjukvården, t.ex. Barn och ungdomshälsan, Barnpsykiatri, Habilitering:

77. Jag vet varför jag har kontakt med.

Kommentar:

78. Personal på ... lyssnar på mig.

Kommentar:

79. Jag vågar säga till personalen på ... vad jag tycker.

Kommentar:

80. Jag får vara med och bestämma kring min sjukvård.

Kommentar:

Fritid

81. Jag gör roliga saker på min fritid.

Kommentar:

82. Jag har kompisar som jag träffar på fritiden.

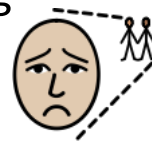
Kommentar:

83. Jag får göra
det jag vill på
min fritid.

Kommentar:

84. Jag känner mig
ensam på
min fritid.

Kommentar:

85. Jag gör saker
som jag inte vill
på min fritid.

Kommentar:

Lärande

86. Jag tycker om
att vara i skolan.

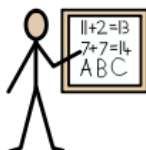
Kommentar:

87. Jag har lätt för
att läsa.

Kommentar:

88. Min/mina
lärare är snälla.

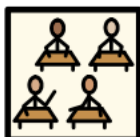
Kommentar:

89. Jag har lätt för att
skriva.

Kommentar:

90. Jag trivs i min klass.

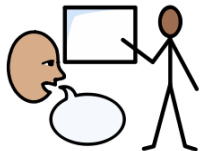
Kommentar:

91. Jag förstår
vad som är
viktigt i en text.

Kommentar:

92. Mina lärare lyssnar
på mig.

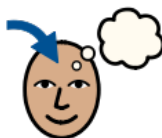
Kommentar:

93. Jag kommer ihåg
instruktioner.

Kommentar:

94. Jag har lätt för att lära
mig nya saker.

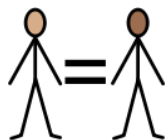
Kommentar:

95. Jag gör klart mina
uppgifter.

Kommentar:

96. Jag kan typ
lika mycket som
mina kompisar.

Kommentar:

97. Jag vet hur jag
hittar information
om jag behöver det.

Kommentar:

98. Jag kan koncentrera mig i skolan.

Kommentar:

99. Jag tycker om att vara i grupp.

Kommentar:

100. Jag är nästan alltid trött i skolan.

Kommentar:

101. Jag vågar säga vad jag tänker och tycker i skolan.

Kommentar:

102. Det tar lång tid för mig att bli färdig.

Kommentar:

103. Jag har hög närvaro i skolan.

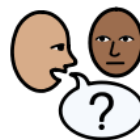
Kommentar:

104. Jag får hjälp av vuxen
om jag behöver
det.

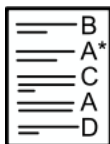
Kommentar:

105. Jag vågar be om
hjälp i skolan.

Kommentar:

106. Jag har de betyg
som jag önskar.

Kommentar:

107. Jag vet hur jag ska
göra mina läxor.

Kommentar:

Omsorg

108. Jag kan lita på vuxna
i min närhet.

Kommentar:

109. Mina föräldrar
lyssnar på mig
och förstår mig.

Kommentar:

110. Min familj äter frukost, lunch och middag varje dag.

Kommentar:

111. Jag får vara med och ta ansvar över saker hemma.

Kommentar:

112. Jag är nästan alltid ensam hemma.

Kommentar:

113. Jag har saker som jag tycker om att göra hemma.

Kommentar:

114. Jag har de kläder som jag behöver.

Kommentar:

115. Jag har rena kläder i min garderob.

Kommentar:

116. Jag får den mat som jag behöver.

Kommentar:

117. Min familj har råd att låta mig delta på fritidsaktiviteter.

Kommentar:

118. Jag är orolig för min familjs ekonomi.

HEMMET

119. Jag känner mig
älskad av min
mamma/pappa.

Kommentar:

120. Min familj förstår mig.

Kommentar:

121. Jag har vuxna som
bryr sig om mig.

Kommentar:

122. Jag får hjälp hemma
om jag behöver det.

Kommentar:

123. Jag vågar vara
ensam hemma.

Kommentar:

124. Jag är rädd för
att bryta mot
familjeregler

Kommentar:

125. Vi bråkar mycket
i familjen.

Kommentar:

126. Jag vågar säga
vad jag tycker och
tänker hemma.

Kommentar:

127. Min mamma/pappa
dricker mycket
alkohol.

Kommentar:

128. Jag kan prata om
jobbiga saker med
mamma/pappa.

Kommentar:

129. Jag är rädd för att
förlora någon
i familjen.

Kommentar:

130. Jag får vara med
och bestämma
hemma.

Kommentar:

131. Jag kan göra
läxor hemma.

Kommentar:

132. Jag får hjälp med
läxor hemma.

Kommentar:

133. Jag är nästan alltid
hungrig hemma.

Kommentar:

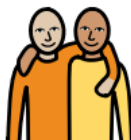
134. Jag får lugn och
ro hemma.

Kommentar:

RELATIONER

135. Jag har kompisar att leka/umgås med.

Kommentar:

136. Jag har lätt för att lära känna nya människor.

Kommentar:

137. Jag och mina kompisar tycker om att göra samma saker.

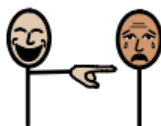
Kommentar:

138. Jag är en bra kompis.

Kommentar:

139. Jag blir mobbad i skolan.

Kommentar:

140. Jag blir kallad fula saker.

Kommentar:

141. Jag blir mobbad på internet.

Kommentar:

142. Jag säger fula/elaka saker till andra.

Kommentar:

143. Jag blir kontaktad av personer jag inte känner.

Kommentar:

144. Jag hamnar nästan alltid i bråk med andra.

Kommentar:

145. Jag får träffa de personer som jag själv vill.

Kommentar:

146. Jag slåss ibland.

Kommentar:

147. Jag kan säga nej om
det är något jag
inte vill.

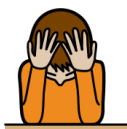
Kommentar:

148. Jag har någon att
prata med om
något känns jobbigt.

Kommentar:

149. Andra får mig att
göra dumma saker.

Kommentar:

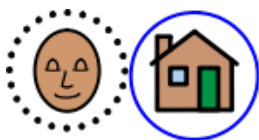
150. Någon har rört vid
mig på ett sätt som
inte kändes bra.

Kommentar:

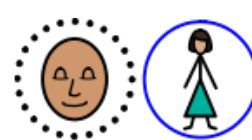
Trygghet

151. Jag är trygg hemma.

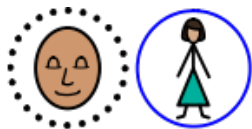
Kommentar:

152. Jag är trygg med
mamma.

Kommentar:

153. Jag litar på mamma.

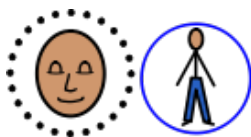
Kommentar:

154. Jag är trygg med pappa.

Kommentar:

155. Jag litar på pappa.

Kommentar:

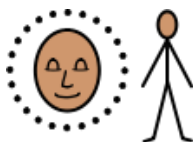
156. Jag vågar vara själv hemma med mamma.

Kommentar:

157. Jag är trygg med...

(annan person,
syskon, bonusförälder).

Kommentar:

158. Jag vågar vara själv hemma med pappa.

Kommentar:

159. Jag är trygg i skolan.

Kommentar:

160. Jag vågar vara själv hemma med...

(annan person, syskon, bonusförälder).

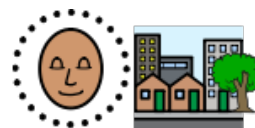
Kommentar:

161. Jag tycker det är okej att byta om och duscha när jag har idrott.

Kommentar:

162. Jag är trygg utomhus.

Kommentar:

163. Jag är trygg på min fritidsaktivitet.

Kommentar:

164. Jag har någon att prata med om något känns jobbigt.

Kommentar: